

ВПЛИВ ЗБУДНИКІВ АКАРОЗІВ НА ОРГАНІЗМ КРОЛІВ

І. А.Береговець, аспірантка

С. І. Пономар, доктор ветеринарних наук

І. Ю.Пашкевич, кандидат ветеринарних наук

Проведено аналіз літературних джерел щодо загальної характеристики акарозів у кролів. Досліджено клінічні прояви акарозів та вплив їх збудників на організм кролів за спонтанного зараження.

Клінічні прояви, кролі, псороптоз, нотоедроз, лістрофороз.

В останні роки все більшу увагу в Україні привертає проблема захворювання кролів на акарози, що спричиняються паразитичними павукоподібними кліщами типу членистоногих *Arthropoda*, класу павукоподібних *Arachnoidea*, підкласу *Acari*, з класу *Arachnoidea*, ряду *Acariformes* (акариформні кліщі). Ряд *Acariformes* об'єднує підряд кліщів *Sarcoptiformes* (збудників акарозів тварин і людини). До підряду *Sarcoptiformes* належить надродина *Sarcoptoidea* – коростяні кліщі [1]. Кліщі надродина *Sarcoptoidea* об'єднують дві родини – *Sarcoptidae* та *Psoroptidae*. Особливо поширеними на цей час є такі акарози, як псороптоз, саркоптоз, нотоедроз, лістрофороз та хейлетіоз.

Нині значної актуальності у ветеринарній медицині набуває питання своєчасної діагностики та ефективності лікування тварин, хворих на акарозні інвазії. Як відомо, кількість кролів, схильних до акарозних захворювань, постійно зростає [3]. Це пов'язано з тим, що в більшості випадків деякі хвороби залишаються поза увагою фахівців ветеринарної медицини, оскільки не завжди вчасно проводяться всі необхідні заходи для їхнього запобігання.

Акарози кролів, за антисанітарних умов утримання, часто набувають масового характеру і завдають значної економічної шкоди кролівництву. Внаслідок чого кролі відстають у розвитку, знижується їх плодючість, відмічається погіршення якості м'яса, пуху та шкірок. За результатами досліджень Катаєвої Т. С. (1989), у тварин знижується маса тіла на 10-35 %. Вони можуть навіть гинути через 1-1,5 міс. внаслідок виснаження [4, 5]. Доведено, що псороптоз пригнічує відтворювальну здатність кролів, внаслідок чого приплід від хворих самок, як правило, гине в перші дні життя; самці з середньою і важкою клінічною формою псороптозу не здатні йти на злучку [2].

Мета роботи полягала у вивченні клінічних проявів та впливів збудників акарозів на організм кролів за спонтанного зараження.

Матеріали і методи дослідження. Дослідження проводили на базі наукової лабораторії кафедри паразитології та тропічної ветеринарії і віварію факультету ветеринарної медицини Національного університету біоресурсів і природокористування України та клініки ветеринарної медицини Печерського району м. Києва.

Для дослідження відбирали кролів, спонтанно уражених збудниками акарозів: псороптесами, саркоптесами, нотоедресами, лістрофорами та

хейлетієлами. Лабораторні дослідження базувалися на виявленні кліщів чи їх яєць в зскрібках, взятих від хворих тварин. Зскрібки брали скальпелем по краях місця ураження шкіри. До досліджуваних зскрібків додавали розчин лугу або 50 % розчин гліцерину.

Результати дослідження. Найчастіше у кролів діагностували псороптоз (*Psoroptosis*) – інвазійну хворобу, яка спричинена кліщами виду *Psoroptes-cuniculi* і характеризується свербіжем у ділянці вушних раковин, випадінням шерсті, виснаженням організму (рис. 1). В окремих тварин хвороба закінчувалась летально.

Псороптеси (нашкірники) живуть на поверхні шкіри тварини і викликають патологічний процес, який супроводжується місцевим запаленням, сильним свербіжем, гіперкератозом шкіри, випадінням шерсті.

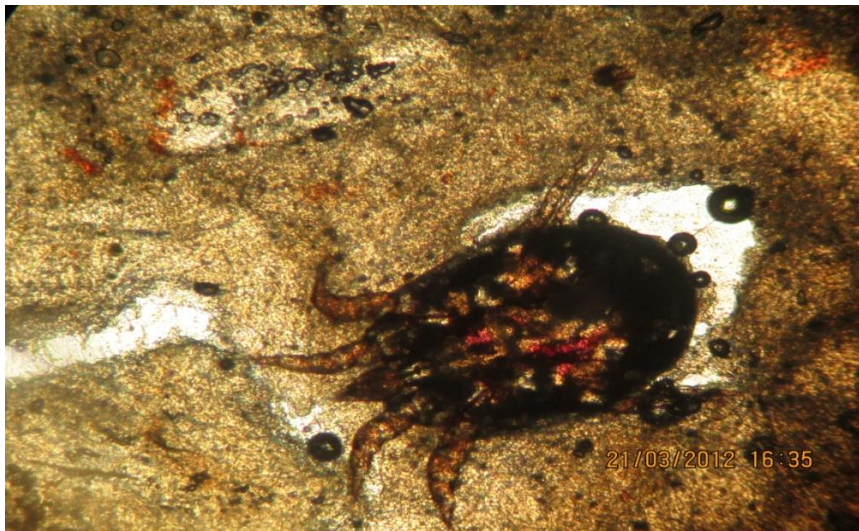

Рис. 1. Загальний вигляд кліща *Psoroptescuniculi* x 900

Спочатку виникав незначний свербіж, який посилювався з розвитком хвороби. Хворі тварини трясли головою, чесали вуха, травмуючи їх, що викликало появу лімфи на поверхні шкіри. Її надлишок накопичувався на шкірі, загусав, потім висихав і перетворювався з відмерлими клітинами епідермісу на щільні кірки. Вушні раковини, особливо в основі, набрякали, вуха звисали вниз (рис. 2).

Рис. 2 Ураження вуха кроля збудником *Psoroptescuniculi*

Ураження за псороптозу найчастіше виявляли на внутрішній поверхні вушних раковин, що становило 54,4 %, голові, передніх і задніх кінцівках – 14,2 %; генералізовану форму відмічали у 31,4 % випадках.

У результаті життєдіяльності кліщів і під впливом секундарної мікрофлори, у хворих кролів виникало гнійне запалення барабанної перетинки та середнього вуха з ураженням оболонок головного мозку. При цьому спостерігали підвищення температури тіла, погіршення апетиту, часто виникала кривоголовість (поворот голови на 90°). При ураженні оболонок головного мозку з'являлися судоми, паралічі та інші нервові явища (рис. 3).

Рис. 3. Кривоголовість у кроля, спричинена ускладненням за псороптозу

Саркоптоз (*Sarcoptosis*) – коростяне хронічне захворювання кролів, яке спричиняється кліщами-свербунами виду *Sarcoptesuniculi* (рис. 4).

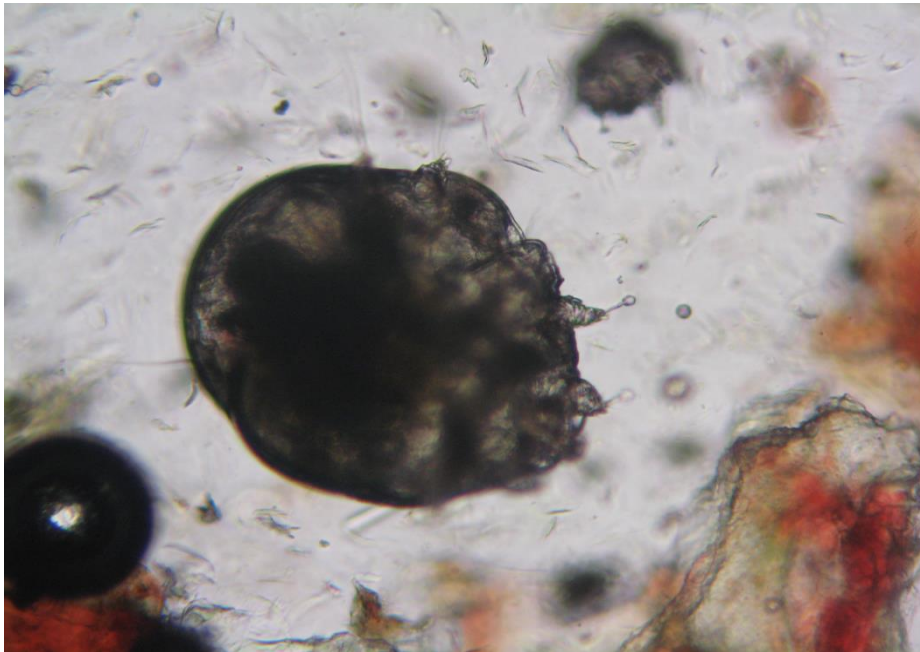

Рис. 4. Загальний вигляд кліща *Sarcoptesuniculi* x 900

Патологічний процес спочатку спостерігався на шкірі голови, а згодом, кліщі поширювалися по всьому тілу кролів. На уражених ділянках з'являлися маленькі вузлики, що перетворювалися у невеликі пухирці або пустули. Потім

відмічали ускладнення хвороби, що характеризувалось дерматитом, свербіжем та виснаженням тварин.

Ураження шкіри за саркоптозу, в основному, локалізувалися на голові та передніх кінцівках – 54,4 %, на кінцівках (в ділянці скакального і ліктьового суглобів, грудях і стегнах) – 45,6 %.

Нотоедроз (*Notoedrosis*) – інвазійна хвороба кролів, що спричинюється кліщами виду *Notoedres cuniculi* й характеризується свербіжем з утворенням лусочок і струпів, випадінням шерсті та схудненням тварин (рис. 5).

Рис. 5. Загальний вигляд кліща *Notoedres cuniculi* x 900

На початку хвороби коростяні вогнища з'являлися на носі, звідки поширювалися на лоб, навколо очей і нижню губу, щоки, підборіддя та міжщелеповий простір. Процес часто переходив на шкіру грудних і тазових кінцівок, статевих органів (рис. 6).

Рис. 6. Ураження голови та кінцівок кроля збудником *Notoedres cuniculi*

Ознаки ураження шкіри за нотоєдрозу, найчастіше, відмічали в ділянці голови: надбрівні дуги і верхня губа – 90,4 %, на кінцівках та статевих органах – 9,6 %.

Лістрофороз (*Listrophorosis*) – інвазійна хвороба, яка спричиняється волосяними кліщами виду *Listriphorusgibbus* і характеризується випадінням шерсті, свербіжем, дерматитами. У кролів відмічали ураження боків, тазових кінцівок, хвоста (рис. 7).

Рис. 7. Загальний вигляд кліща *Listriphorusgibbus* x 900

У кролів, уражених збудником лістрофорозу, відмічали ознаки запалення шкіри, свербіж, утворення лусочок. У місцях ураження шерсть ставала рідкою. Виявляли ділянки з алопеціями. Загальний стан тварин погіршувався.

Хейлетіоз (*Cheyletirosis*) – контагіозна хвороба, що спричинюється кліщами виду *Cheyletiella parasitivorax*, які паразитують на поверхні шкіри. За допомогою гострих хеліцер кліщі здатні проколювати епідерміс, живитися лімфою і тканинною рідиною. Захворювання характеризується ураженням шкіри, дерматитами, утворенням на шкірі лусочок, виснаженням тварин (рис. 8).

Рис. 8. Ураження шерсті кроля збудником *Cheyletiella parasitivorax*

У місцях паразитування кліщів відмічали почервоніння, везикулярне і пустульозне ураження шкіри. Уздовж спини, а особливо в ділянці кореня хвоста, була помітна лупа. Зібравши її на темний папір, можна було помітити кліщів, що рухалися.

Висновки

1. За псороптозу патологічні зміни відмічають у вушних раковинах. Нашкірники викликають свербіж у кролів.
2. Клінічні прояви за саркоптозу, нотоєдрозу, лістрофорозу та хейлетіозу кролів залежать від виду інвазії, інтенсивності та місць ураження, їх можна розділи на три форми: регіональну, змішану і генералізовану.

Список літератури

1. Дубинина Е. В. Чесоточные клещи / Е. В. Дубинина // Насекомые и клещи Дальнего Востока, имеющие медико-ветеринарное значение. – Л. : Наука. – 1987. – С. 277-285.
2. Майоров А. И. Саркоптоидозы пушных зверей и кроликов и пути их распространения / А. И. Майоров // Сб. научн. тр. НИИПЗК. – 1982. – Т. 37. – С. 131-134.
3. Манукало О. И., Катаева Т. С. Псороптоз кроликов / О. И. Манукало, Т. С. Катаева // Ветеринария Кубани. – Краснодар. – 2006. – №4. – С. 4-5.
4. Рютова В. П. Чесотка кроликов / В. П. Рютова // Кролиководство и звероводство. – 1992. – № 4. – С. 24.
5. Шевченко А. А., Шевченко Л. В. Болезни кроликов / А. А. Шевченко, Л. В. Шевченко. – М. : «Аквариум Принт», 2010. – 224 с.

Проведен аналіз літературних джерел по загальній характеристиці акарозів у кроликів. Исследованы клинические проявления акарозів и влияние их возбудителей на организм кроликов при спонтанном заражении.

Клинические проявления, кролики, псороптоз, нотоэдроз, листрофороз.

The analysis of the literature on the general characteristics of akaroses in rabbits. Investigated the clinical manifestations of akaroses and their effects on the rabbits by spontaneous infection.

Clinical manifestations, rabbits, Psoroptosis, Notoedrosis, Listroforosis.